

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 14 Fall 2010

EFLATUN CEM GÜNEY'İN MASALLARINDA DEYİMLERLE KURULU ANLATIM ÇEŞİTLİLİĞİ

THE FOLK TALES OF EFLATUN CEM GÜNEY EXPRESSION DIVERSITY CONSTITUTE OF THE IDIOM

Esra LÜLE MERT*

Özet

Yazınsal yapıtlarda kullanılan dil, yapıtın yazıldığı dilin kullanımının en başarılı örneklerini sunmalıdır. Bu yapıtlardaki söz varlığının belirlenmesi, kullanılan dilin özgün yanlarını ortaya çıkarmada, dilin söz varlığı öğelerini belirlemede, dile yeni öğeler kazandırmada, toplumun sosyolojik, psikolojik, tarihsel, dilbilimsel kimliğini saptamada etkili olacaktır. Söz varlığı belirleme çalışmalarının hem yazara yönelik hem de yazınsal yapının sunulmasına yönelik katkıları, bu çalışmaların toplum dilbilimin, ruh dilbilimin, anlam bilimin, biçim bilimin, işlevsel dilbilimin verilerini dikkate alarak işlenmesini öngörmektedir. Söz varlığı belirleme çalışmalarının önemli dilbilimsel çalışmalar olduğunun bilincinde olunmalı ve bu çalışmalara dilbilimsel alanda gerek bireysel yazın çıkarımları için gerekse ulusal yazına yönelik çıkarımlar için daha çok yer verilmelidir. Dil ile ilgili tüm çalışmalarda olması gerektiği üzere, söz varlığı belirleme çalışmaları da dilbilimsel bir temele dayandırılmalıdır. Güney'in Türkçenin anlatım yollarını kullanırken oluşturduğu çeşitlilik ilgi çekicidir. Güney, bir duyguyu farklı anlatımlarla sunabilmeyi, Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanabilmeyi başarmıştır. Saptanan söz varlığı öğeleri ve bu öğelerin kullanımından hareketle Güney'in Türkçenin farklı anlatım olanaklarını okuyucuya sunabildiği belirlenmiştir. İncelenen eserlerde farklı duygu durumları ya da olaylar Türkçenin anlatım çeşitliliği kullanılarak sunulmuştur. Bu amaçlar kapsamında, tarama yöntemiyle elde edilen veriler şu yönlerden incelenmiştir: Eflatun Cem Güney'in 1947- 1992 yılları arasında yayımlanan 26 kitabında, derleyip yazdığı 70 masaldaki söz varlığı öğeleri (deyimler) belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan ve kurgusal bir yapı üzerinde, tarama modelinde betimsel bir çalışmayı içeren yöntem uyarınca elde edilen veriler, sözlüksel alan çalışması ile sınıflandırılmıştır. Ayrıca incelenen masalarda "acı çekmek, üzülme; cahillik; arsızlık; âşık olma; beğenmezlik; böhürlenme; inatçılık; korku; özlem; pişmanlık; sevinç; nefret; şaşkınlık; utanç; uyanıklık; yorgunluk" duygu durumlarının okura sunumundaki çeşitlilik de belirlenerek listelenmiştir.

Ahahtar Sözcükler: Eflatun Cem Güney, masal, söz varlığı öğeleri, deyim, duygu durumları.

Abstract

The language used in literary works, the most successful examples of the work must provide a written language. This works in the of vocabulary determination of the language specific aspects revealed in the language of the vocabulary item to determine, any new elements to teach the community's social, psychological, historical, linguistic identity, to determine will be effective. Vocabulary of the assessment for both authors and literary contributions of the structure for the presentation of these studies sociolinguistics, psycholinguistics, semantics, morphology, functional linguistics, taking into account the data processing is provided. Vocabulary of the assessment should be aware of important linguistic studies, and linguistic field work required both for the individual national type inference for type inference should be given more space. Language in all work related to it should be, Vocabulary in the assessment should be based on a linguistic basis. However purpose of research, to say merely assess vocabulary items in folk tales compiled by Eflatun Cem Güney is error. Furthermore Güney is use successfully expression ways of Turkish. As search of folk tales, different emotions represent with expression variety of Turkish. To achieve this aims, data collected through scanning method is studied from this aspects: Vocabulary items (idioms) in 70 folk tales included in 26 books published between 1947-1992 by Eflatun Cem Güney were studied. Data collected through scanning method used in the study and that includes a descriptive study on a fictional basis is classified through lexical field study. Besides search of tales, represent of "suffer, grieve; ignorance; shamelessness; falling in love; disapproval; arrogance; stubbornness; fear; longing; regret; delight; dislike; astonishment; shame; wakefulness; tiredness" emotions in expression variety of Turkish.

Key Words: Eflatun Cem Güney, vocabulary, folk tales, idioms, emotions.

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü.

Giriş

Araştırmada Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların anlatım çeşitliliğini belirlemeyi amaçlamak rastlantısal değildir. Eflatun Cem Güney adı duyulduğunda akıllara öncelikle masal türündeki eserler gelir. Çünkü Güney, anonim ürünler içinde en çok masalarla ilgilenmiştir. Eflatun Cem Güney, eserleri ile Türkiye'nin dışında Avrupa'ya ve hatta dünyaya yayılan bir üne sahiptir. 1956 yılında Danimarka'daki "Hans Christian Andersen Medal Kurumu", Eflatun Cem Güney'in "Açıl Sofram Açıl" kitabındaki masallarını, 55 ulusun çağdaş masal yazarları arasından seçerek onur listesine aldığı 11 eser arasında en mükemmeli kabul eder ve Güney'e, Andersen Pâyesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verir. Eflatun Cem Güney, aynı armağanı "Dede Korkut Masalları" adlı eseriyle 1960'ta ikinci kez alır. Güney'e "masal babası" unvanını kazandıran da masal türüne katkıları ve kullandığı dilin sanatsallığı, şiirselliği, akıcılığıdır. Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı 70 masalda çok sayıda ve özgün söz varlığı öğelerinin saptanması, bir duygunun okura çeşitli anlatım yollarıyla sunulabilmesi yazarın dilinin başarısının en önemli göstergelerinden varsayılabilir.

Problem

Dilin zenginleşmesi ve gelişimi ile söz varlığı belirleme çalışmaları arasında sıkı bir ilişki vardır. Söz varlığı belirleme çalışmaları söz konusu olduğunda en zengin, en duru kaynakların halk masalları olduğu söylenebilir. Halk masalının söylemini en başarılı biçimde kullanan yazarlardan biri de Eflatun Cem Güney'dir. Söz varlığı belirleme çalışmalarının dilin zenginleşmesine ve gelişimine katkı sağladığı düşüncesinden hareketle, araştırmada öncelikle Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallardaki deyimler belirlenmiş, bu deyimlerin hangi duygu durumlarını karşıladığı saptanmıştır.

Araştırmanın "problem" başlığında "masal", "söz varlığı", "deyim" ve "duygu durumları" kavramlarıyla ilgili bilgilere yer verilmektedir. Araştırmanın problemi bu kavramlar çerçevesinde belirlenmekte ve sunulmaktadır.

"Masal" a ilişkin kimi belirlemelere aşağıda yer verilmektedir:

Güney'e (1971: 87) göre masal: "Toplumun hayal gücüyle yaratılmış sözlü verimlerdir".

Sakaoğlu'na (1999: 139) göre "Halk anlatmaları arasında, eğlendirmeyi amaçlaması açısından en önde gelen tür olan masallar, fıkra ve efsane gibi kısa anlatmalardan farklı bir yapıya sahiptir. Öbür türlere göre daha süslü bir anlatım üslubuna sahip olan masallar, ayrıca kuruluş itibarıyla de modern hikâyeyi hatırlatmaktadır".

Boratav'a (1969: 75) göre "Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı"dır.

Oğuzkan (2000: 17) ise masalla ilgili şu belirlemelere yer verir: "Masal, eskiden beri çocukların ilgisini çeken bir yazı türüdür. Masal, çocuk edebiyatının en ilginç ve renkli ürünleri arasında yer alır".

Sever (2003: 143) masalın işlevini şöyle belirtir: "Masallar Türkçemizin söz varlığını ve anlatım yetkinliğini çocuğun dünyasına özgü bir kurgu ve söylem içinde sunar".

Sakaoğlu'na (1999: 2) göre masal şu biçimde tanımlanır: "Kahramanlardan bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü".

Sever (2003: 136-137) çocukların okulöncesi dönemde anadillerinin söz varlığı ile tanışmalarının değerli çocuk yazını ürünleriyle gerçekleştiği çıkarımını şu belirlemelerle sunar: "Okulöncesi dönemde kendisine bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fabllar, sorulan bilmece, okunan öykü vb. anlatılar, çocukları anadilinin söz varlığıyla 'anlam evreni'yle tanıştırır. Çocuk kitapları, anadilinin söz varlığını çocuklara tanıtan, dilin anlam yapısını, niteliklerini, anlatım gücünü örnekleyen bir araç olarak çocukların karşılaştıkları, basılı ilk özgün dil modelleridir. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğa göre durumlar oluşturarak Türkçenin anlatım gücünü yansıtır, söz varlığının öğelerini örnekendirir".

Boratav'a (1958: 12) göre "Masal, çocuğa anadilinin nasıl kullanıldığını öğretir, ona bu dilin kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini gösterir". Masalın sağladığı yararlar arasında dili kullanma yeteneğini geliştirmek, düş gücünü zenginleştirmek, okulöncesinde dil becerilerinden dinleme- anlama ve

konusmayı öğretmek, sözcük dağarcığını geliştirmek, merak duygusunu öğrenmeye yönlendirmek, güzellik duygusunu geliştirmek çocukta olumlu tutum geliştirmek vb. sayılabilir.

Masallarda kullanılan dil zengin ve çoğu zaman özgündür. Yavuz'a (1999: 121) göre "Bir insana anadilinin anlatımını, ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?"

"Söz varlığı"na ilişkin belirlemeler aşağıda yer almaktadır:

Her dilin kendine özgü bir dünyayı anlayış ve anlatış biçimi vardır. Bu biçim, dilin "söz varlığı" na yansır. Bir dildeki kavramlar, atasözleri, deyimler, kalıplaşmış sözler o dilin söz varlığını oluşturan temel öğelerdir. Bu öğeler incelendiğinde o ulusu diğer toplumlardan ayıran nitelikler kendiliğinden ortaya çıkar.

Aksan' a (2003, c. 1, s. 65) göre "Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiçbir bilgimiz olmasa bile yalnızca dilbilim incelemeleriyle bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz".

Dilbilimin bu bilgileri ve ipuçlarını edinmemizi sağlayan dalı sözcükbilimdir. Kıran'a (2002: 236) göre "Sözcükbilim, bir dildeki sözlüksel birimleri, başka bir deyişle, anlambirimlerin sözlükbirim niteliği taşıyanlarıyla, dilbilgisel olmayan ve sözlükbirimler gibi işlem gören çeşitli birleşimleri dilbilim yöntemleriyle inceleyen, bu arada sözlük yapımının kuramsal sorunlarını da ele alan bir dilbilim dalıdır".

Aksan da (2003, c. 3, s. 13) sözcükbilimi şu biçimde tanımlar: "Sözcükbilim (Leksikoloji), dilin söz varlığını, yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçimbirimlerini, birleşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi öğelerini inceleyen, bu öğelerin kökenlerini, oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptayan bir dilbilim dalıdır".

Sözcükbilimin araştırma konusu olan söz varlığı, aynı zamanda bir dilin kimliğidir. Söz varlığı içinde yer alan her bir öge, o dile ait bir niteliği taşır.

Bir dildeki sözcükler, o dilin söz varlığı öğelerinin bir bölümünü oluşturur. Aksan'a (2003: 15) göre "Söz varlığı denince akla ilk gelen, elbette sözcük olacaktır. Söz varlığından ilk anlaşılan sözcükler olsa da bir dilin söz varlığını sadece sözcükler oluşturmaz. Söz varlığında sözcüklerin dışında çok sayıda öge yer alır. Deyimler, atasözleri, ikilemeler bunlardan birkaçıdır".

Söz varlığı sadece sözcüklerin, deyimlerin, ikilemelerin sıralanması ile sınırlı değildir. Bir ulusun kültür değerleri, kavram dünyası, yaşam biçimleri söz varlığının incelenmesiyle belirlenebilir. Söz varlığının bir toplumun tarihine, yaşam tarzına, kültürüne bu denli ışık tutmasının temel nedeni, toplulukların, etraflarındaki varlıkları ve olayları kendilerine göre adlandırmaları ve içselleştirmeleridir. Bu yönüyle her toplum, kendi anlam evrenini kendi bakış açısı ekseninde yorumlayarak oluşturur. Çünkü dil, çevre şartlarıyla biçimlenirken, çevre de o dili konuşan insanların bakış açıları doğrultusunda oluşturulan göstergelerle biçimlendirilir ve içselleştirilir.

Aksan'a (2000: 7- 11) göre "Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz. Söz varlığı sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir. Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar. Bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle ne türden değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir. Yalnız başka başka dillerde değil, aynı dilin değişik lehçe ve ağızlarında da farklı sözcükler, anlatım biçimleri, deyimler, atasözleri ve kalıp sözlerle karşılaşılır".

Bir dilin söz varlığı gerçekte iki bölümde incelenebilir:

- a- Tarihsel söz varlığı
- b- Kullanımdaki (güncel) söz varlığı. (Çotuksöken, 2002: 34)

Aksan'a (2002: 72) göre "Bir dilin kendi ögelerinden oluşan, kimi zaman yabancı ögelerin de girdiği *temel söz varlığı*; dildeki öteki sözcüklerin yanı sıra bilim, teknik, sanat ve zanaat alanlarının kavramları olan *terimler*; söz varlığının bir başka kesimi *deyimler*; her dilde, belli bir durumu, olayı, insanların tutum ve davranışlarını belirlemek üzere, birden çok sözcükle anlatım bulan bu ögelerden başka, bir ulusun bilgeliğini, yaşam deneyimlerini yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan *atasözleri*; insanların toplum yaşamlarında, belli bir kültürün ürünü olarak kullandıkları *ilişki sözleri (kalıp sözler)*; kalıplaşmış biçimde, çoğu kez dilden dile geçen *kalıplaşmış sözler*; dile büyük bir anlatım gücü kazandıran *ikilemeler*, söz varlığını meydana getiren ögelerdir".

Araştırmada incelenecek söz varlığı ögesi "deyim" e ilişkin kimi belirlemelere aşağıda yer verilmektedir:

Deyimler her ulusun kültürel yapısı çerçevesinde değişim gösteren, mecazlı anlatımıyla ilgi çeken söz değerleridir.

Deyim ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Hengirmen'e (2007: 7) göre "Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkileyici yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlerdir".

Aksan'a (2003: 35- 36) göre "Deyim, belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür. Deyimler bir dilin anlatım yollarını, o dili konuşan toplumun geçmişi, yaşam biçimini, geleneklerini ve özelliklerini belirten ipuçları sağlarlar".

Aksan (2000: 31) deyimlerin toplumsal yapıdaki yerini şu belirlemelerle sunar: "Bir dildeki deyimler de söz varlığı içinde yer alır; deyimler dili konuşan toplumun anlatımdaki gücünü ve başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli ögelerdir".

Aksan (1999: 91) ve Akar (1994: 32) deyimlerin toplumun kültürünü yansıtan önemli dilbilimsel ögeler olduğuna işaret etmektedir. Aksan'a (1999: 91) göre "Deyimler -bir başka ulusla olan kültür ilişkileri sonunda olan çevrilme, alınma değilse- bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünce biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından da önemli olan sözlerdir. Dilci ve halkbilimciler, yalnızca deyimlerine dayanarak, bir toplumun bütün kültürünü inceleyebilir, önemli sonuçlar çıkarabilirler". Akar'a (1994: 32) göre "Deyimler bir toplumun yaşam tarzının, kültürünün, dünyayı algılayış tarzının vb. gibi niteliklerinin mecaz anlamlarla örtüşerek dile kalıplaşmış bir biçimde yansımasıdır. Bu dile yansıyan kültür ögesi, duygu ve düşüncelerin etkili ve kısa yoldan ifade edilmesini sağlar. Zaten deyimlerin anlatımda tercih edilmesinin nedeni de kısa ve yoğun anlatım tarzını sağlayabilmesidir".

Yeşil' e (2000: 244) göre "Türkçe, deyim açısından çok zengin bir dildir. Bu zenginlik de Türk insanının anlatımdaki gücünün ve başarısının bir ispatıdır. Deyimlerin kısa ve mecaza dayanan anlatım ifadeleri oluşu, onların bir zekâ ürünü olduğunu da ortaya koyar. İnsanlar bu zekâ ürünü olan dilbilgisi ögesini kullanarak etkin anlatım özelliğine ulaşırlar; ayrıca mecaza dayalı ögelerin ve yan anlamların kullanıldığı deyim anlatımda tercih edilmesi, insanları soyut düşünebilme açısından da geliştirir. Bunun için anlatımda deyimlere sık sık başvurulması, insanın dilsel ve bilişsel gelişimine katkı sağlar".

Türkçenin söz varlığında çok etkin bir yere sahip olan deyimlerin sayı olarak 7000 civarında olduğu söylenmektedir (Aksan 2002: 17).

Boratav (1969: 132-133), deyimleri günlük konuşma dilinde kullanılmakta olan hazır söz kalıpları durumundaki beylik deyimler ve atasözü değerindeki deyimler olmak üzere ikiye ayırmıştır. Burada "karnı burnunda" deyimini beylik deyim sayarken; "iki ayağımı bir pabuca sokmak", "tut kelin perçeminden", "dut yemiş bülbüle dönmek" deyimlerini atasözü değerindeki deyimlere örnek olarak vermektedir.

Deyimlerin atasözlerinde olduğu gibi başka bir dile çevriminde güçlükler yaşanmaktadır. Sağlam (2001: 49) 'a göre bunun iki temel nedeni vardır. Birincisi, diller arasındaki, daha doğrusu kaynak dil ile hedef dilin yapıları arasındaki farklılıktır. İkincisi ise, yabancı dildeki atasözleri ve deyimler aracılığıyla aktarılan daha önceki kuşakların yargı, gözlem ve yaşam şartlarının çevirmenin yabancı olduğu bir kültüre ait oluşudur.

Sonuç olarak; deyimler, her dilin kendine özgü bir yönünü ortaya koymas ve dilin dayandığı kültürle iç içe olması nedeniyle sadece diller arasındaki farklılıkları değil, toplumlar arasındaki farklılıkları da gözler önüne serdiği için dilbilimin, halkbilimin, toplumbilimin önemli inceleme alanlarından biridir.

Makalede incelenecek duygu durumları ise abecesel olarak şöyle sıralanabilir: “Acı çekmek, üzülmek”, “acemilik, beceriksizlik, cahillik”, “arsızlık”, “âşık olma, sevgi duyma”, “beğenmezlik”, “böbürlenme”, “inatçılık”, “korku”, “özlem”, “pişmanlık”, “sevinç, mutluluk, rahatlık”, “sinir, nefret”, “şaşkınlık”, “utanç”, “uyanık olma”, “yorgunluk”.

Problem Tümcəsi

Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallarda Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanılmakta mıdır?

Amaç

Temel Amaç

Bu araştırmanın amacı, Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı 70 masaldaki deyimleri belirlemek ve bu söz varlığı ögelerinden hareketle yazarın Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanma yollarını sunmaktır.

Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallarda kullanılan deyimler nelerdir?
2. Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallarda kullanılan deyimler ışığında yazarın Türkçenin anlatım olanaklarından ne ölçüde yararlandığı saptanabilir mi?
3. Güney’in masallarındaki deyimler ile okura, duygu durumları yeterli oranda yansıtılabilmiş midir?

Önem

Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallardaki Türkçenin anlatım çeşitliliğini belirlemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması, bu çalışmanın önemini oluşturur.

Sayıtlar

1. Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı masallarda kullanılan deyimler, yazarın Türkçenin anlatım olanaklarından ve anlatım çeşitliliğinden ne ölçüde yararlandığını belirlemede önemli ve yeterli bir ölçüdür.
2. Güney’in masallarındaki deyimler ile okura, duygu durumları yeterli oranda yansıtılmıştır.
3. Söz varlığı belirleme çalışmalarında yalnızca söz varlığı ögelerini betimlemek yeterli değildir. Bu ögeler ışığında yazarın anlatım çeşitliliğini de belirlemek gereklidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, Eflatun Cem Güney’in 26 masal kitabında yer alan 70 masalındaki 1296 deyim, “acı çekmek, üzülmek”, “acemilik, beceriksizlik, cahillik”, “arsızlık”, “âşık olma, sevgi duyma”, “beğenmezlik”, “böbürlenme”, “inatçılık”, “korku”, “özlem”, “pişmanlık”, “sevinç, mutluluk, rahatlık”, “sinir, nefret”, “şaşkınlık”, “utanç”, “uyanık olma”, “yorgunluk” duygu durumlarını sunan anlatım çeşitliliğinin belirlenmesi ile sınırlıdır.

Yöntem

Bu araştırma kurgusal/ üretilmiş bir yapı üzerinde tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda, ilişkisel türden bir tarama yapılarak masalların dilsel bütünlüğü içinde yer alan söz varlığı ögelerinden deyimler incelenmiştir. Öncelikle araştırmanın kapsamını oluşturan tüm masallar incelenerek, yazarın deyimlerle kurulu söz varlığına ulaşılmıştır. Ulaşılan söz varlığı ögeleri listelenmiştir. Bu deyimler, belirlenen duygu durumlarını sunmalarına göre sınıflandırılıp sunulmuştur.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini yazarın derleyip yazdığı 70 masalın söz varlığı ögeleri oluşturmaktadır.

Araştırmaya konu olan masalların sözcüklerinden “deyim”ler ise örneklem seçilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Veriler kaynak taraması ve yazarın masallarındaki deyimlerin metin analiziyle ortaya konması sonucu elde edilmiştir. Veri toplama aşamasında, masal metinlerinde yer alan söz varlığına ait deyimler kendi içinde sınıflandırılarak kayıt formlarına işlenmiştir. Tüm metinlerin incelenmesinden sonra elde edilen veriler daha önce yapılan sınıflamaya bağlı kalınarak abecesel sıraya göre işlenmiştir. Sıralamalar yapılırken deyim kullanıldığı masalın adı (kısaltılarak)¹ ve sayfa numarası belirtilmiştir.

Bulgular

Güney masallarında, Türkçenin farklı anlatım olanaklarını okuyucuya sunmuştur. Yazarın Türkçenin anlatım yollarını kullanırken oluşturduğu çeşitlilik ilgi çekicidir. Güney, bir duyguyu farklı anlatımlarla sunabilmeyi, Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanabilmeyi başarmıştır.

İncelenen masalarda “acı çek-, üzü-” duyguları okura 77 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzını bıçak açma- (BH. 15- FS. 24- PD. 153- K. 76- SP. 26- GG. 143- SKO. 35- BB. 118- KG. 61- S. 65- AG. 6- ABS. 5- NT. 9); **Akı kararı yitir-** (BGBG. 51- YK. 124- YK. 130- SB. 133- BH. 12- NT. 12); **Canı su kesil-** (ÜT.23- YK. 132); **Bağrına od düş-** (K. 74); **Bahtına küs-** (HB. 152); **Başı dara düş-** (KY.41- Z. 130); **Başı darda kal-** (ÜT.16- NT. 18- AEYE. 4- AG. 9- NT. 10- ÇKÇK. 19); **Başı derde düş-** (NT. 20- S. 64); **Başı dersten azad olma- (kurtulma-)** (YK. 128- ÜT.22); **Başını taştan taşa vur-** (KK. 13- ÜT.16); **Başından aşağı kaynar su dökül-** (K. 51); **Beti benzi sol-** (HB. 156); **Bin kat pişman ol-** (YK. 111- AM. 6); **Can evine ateş düş--** (Z. 142); **Canı su kesil-** (ÜT.23- YK. 132); **Canlı cenaze.** (AVGÜ. 13); **Dağı taşı yandır-** (Z. 116); **Dağın taşın yüreği parçalan-** (SP. 24); **Dağlar dayanma-** (S. 70, 94- SP. 13- TV. 16- ACKC. 14); **Dalı kırıl-** (SKO. 40); **Derde uğra-** (S. 94); **Derdi başından aşkın ol-** (FS. 22); **Dört gözden ağla-** (YK. 112); **Dünya başına yıkıl-** (KC. 86- PE. 184- BB. 115- AM. 4); **Dünya başına zindan ol-** (KG. 51- KH. 88- Z. 129- SB. 124- ÇKÇK. 30- KT. 77- ELBİ. 10- GYKA. 10); **Dünyaya küs-** (YG. 15); **Dünyayı başına dar et-** (T. 161); **Dünyayı başına yık-** (T. 157); **Dünyayı cehennem et-** (KG. 50); **Gam deryasına dal-** (BB. 112- AEYE. 1- TV. 13); **Gam bağla-** (ÜE. 78); **Gam yeyip kasavet çek-** (DT. 158- AK.16- KY.37); **Gözlerinden kanlı yaşlar dökül-** (BH. 15); **Gözlerinden yaş yerine kan gel-** (KH. 88); **Gün görme-** (KH. 97); **İçinden kan git-** (ÜT.24- BB. 117- NT. 26- YM. 14); **İki gözü iki pınar (çeşme) ol-** (CB. 18- ASA. 12- KH. 97); **Kan ağla-** (HB. 158- KC. 84- T. 147- DD. 164- NUTO. 19- YG. 17, 16); **Kan kustur-** (CB. 27); **Kanı iliği kuru-** (SP. 23- KH. 104- ÜT.17- K. 76- SP. 19- HB. 158- BB. 121- NT.

¹ İncelenen Masal Adlarının Kısaltmaları

ABS: AYGIN BAYGIN SES; ACKC: AK CÜCE KARA CÜCE; AEYE: AL ELMA YEŞİL ELMA; AG: ALTIN GERGEF; AGKG: AK GÜN KARA GÜN; AH: ALTIN HEYBE; AK: AKIL KUTUSU; AM: ALIŞLE MAVİŞ; ANİGA: AĞLAYAN NAR İLE GÜLEN AYVA; ANKZ: ANASIZ KUZU; APÇSSK: ALTIN PERÇEMLİ ÇOCUKLA SIRMA SAÇLI KIZ; ASA: AÇIL SOFRAM AÇIL; AVGÜ: AVCININ GÜNAHI; BB: BEY BÖĞREK; BGBG: BİR GÖZE BİR GÜL; BH: BOĞAÇ HAN; BK: BAL KABAĞI; BVBY: BİR VARMIŞ BİR YOKMUŞ; CB: CONGOLOZ BABA; ÇBAGB: ÇÖPLÜKTE BİTMİŞ AMA GÜL BİTMİŞ; ÇKÇK: ÇİÇEK KIZLA ÇİĞDEM KARDEŞ; ÇS: ÇORAP SÖKÜĞÜ; DD: DELİ DUMRUL; DKBA: DÜŞMEZ KALKMAZ BİR ALLAH; DOE: DAL OLUR EĞİLİR MİSİN?; DT: DÜNYANIN TADI; EB: ELMAS BEŞİK; EK: EMLİK KUZU; ELBİ: ELMAS BİLEZİK; FS: FELEK SİLLESİ; GG: GELİNCİK GÜNÜ; GGAK: GÜLDÜKÇE GÜLLER AÇAN KIZ; GYKA: GÖZÜ YOLLARDA KALAN ANA; HABA: HASIRCI BABA; HB: HAMUR BEBEK; İBAT: İLK BAHTIM ALTIN TAHTIM; İK: İKİ KAFADAR; İY: İNCİLİ YORGAN; K: KANTURALI; KC: KARA CADİ; KG: KARA GÜLMEZ; KH: KIRK HARAMİLER; KK: KÜL KEDİSİ; KT: KAMER TAY; KY: KARAYILAN; NT: NAR TANESİ; NUTO: NUR TOPU; OE: OĞUZ EFSANESİ; OEM: ONLAR ERMİŞ MURADINA; PD: PİR DOLUSU; PE: PERİLİ EL; S: SABIRTAŞI; SB: SEDEF BACI; SK: SİHİRLİ KÖPÜK; SKO: SALUR KAZANIN OĞLU; SP: SIRMALI PABUÇ; SUK: SARAYDAN UÇAN KUŞ; T: TEPEGÖZ; TBŞS: TELLERİNDE BÜLBÜLLER ŞAKIYAN SAZ; TK: TASA KUŞU; TV: TANRI VERGİSİ; ÜE: ÜÇ ELMA; ÜT: ÜÇ TURUNÇLAR; YG: YABAN GÜLÜ; YK: YANIK KEREM; YKYK: YEDİ KÖYÜN YÜZ KARASI; YM: YALANCININ MUMU; YYM: YİĞİTLER YİĞİDİ MUSACIK; Z: ZÜMRÜTANKA; ZGM: ZİNDANDAN GELEN MEKTUP

24- S. 80- Z. 123- ÇKÇK. 17- KT. 81- EB. 110- DKBA. 8); **Kara kara düşün-**. (PD. 139- Z. 138- TV. 14); **Karalara bat-**. (TK. 102); **Kareler bas-**. (YK. 135- PD. 141); **Kendini kaybet-**. (YK. 124); **Kendini yitir-**. (YK. 124); **Kendini yiyip tüket-**. (SKO. 40- ÜT. 6, 7); **Kolu kanadı kırıl-**. (ÜE. 79- Z. 122- ELBİ. 9- YG. 15- YYM. 6- ÜT. 9- ÇKÇK. 15- BVBY. 16); **Neye uğradığımı bileme-**.(SB. 132- PD. 155- SP. 15, 19- ASA. 11- HB. 155- PE. 190- SKO. 34- BB. 83,103- DD. 172- NT. 8, 11, 18- AK. 25- KY.46- ÇKÇK. 9- AGKG. 59- KT. 84- DT. 138- AG. 10- AM. 4, 6- DOE. 1- GYKA. 9- HABA. 18- YG. 12- TBŞS. 3- BVBY. 15- AVGÜ. 17- OEM. 3); **Ölüm teri dök-**. (BGBG. 49); **Umudu kesil-**. (CB. 18- T. 151); **Umudu üzü-**. (PD. 141- BB. 106); **Uykuyu durağı yitir-**. (YK. 120- ÜT.12- İY. 66); **Üç kurşunla üç yerinden vurulmuşa dön-**. (İY. 51); **Üç yüz altmış altı damarına birden bir ateş (od) düş-**. (DD. 174- YK. 120- PD. 143); **Vurulmuşa dön-**. (ÇKÇK. 12- DT. 155- GYKA.6- İK. 17- AVGÜ. 18); **Yaka yırt-**. (CB. 26); **Yanıp kül ol- (tutuş-)**. (ÜT.18- AK. 36); **Yasa бүrүн- (bat-)**. (İY. 57- Z. 138); **Yetmiş iki damarı birden çekil-**. (SP. 23); **Yetmiş iki bin damarı birden sızla-**. (SKO. 42); **Yıldırımla vurulmuşa dön-**(YK. 126); **Yüreği dağla-**. (AK. 23); **Yüreği kan ağla-**. (ÜE. 78); **Yüreği yarıl-**. (AH. 11); **Yüreğine ateş düş-**(YK. 111- AK. 7- ÜT. 8- SKO. 38- T. 138- OE. 184- TK. 102- ÇBAGB. 1- KH. 102- ANİGA. 1- YKYK. 6- OEM. 12); **Yüreğine dert ol-**. (DT. 156- AH. 10- EB. 124); **Yüreğine inme in-**. (T. 140); **Yüreğine kan damla-**. (OEM. 7); **Yüreğini bölük bölük böl-**. (KC. 83); **Yüreğini delip geç-**. (EB. 110); **Yüreğini kemir-**. (Z. 150); **Yüreğinin başı yan-**. (S. 75); **Yüreğinin bir damarı sızla-**. (İBAT. 165); **Yürek dayanmaz.** (HABA. 6); **Yüzü gözü karar-**. (İY. 62- NT. 9- SUK. 3); **Yüzü sol-**. (ZGM. 14); **Yüzünden düşen bin parça ol-**. (ASA. 12- AH. 10- KG. 50- TBŞS. 3)

İncelenen masallarda “**acemilik, beceriksizlik, cahillik**” duyguları okura 16 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzı süt kok-. (KT. 80- ÜT. 8- GG. 144- S. 66- DKBA. 4, 7- SKO. 26- KG. 56- EK. 15- İY. 51); **Ağzından kaçır-**. (NT. 10); **Aktan karadan anlama-**. (SKO. 28); **Ana kuzusu.** (BVBY. 13- EK. 15- İY. 51); **Başa çık(ama)-**. (T. 146- KC. 83- AK. 31- Z. 130); **Başından büyük laf et-**. (HB. 161- ÜT. 8- DD. 168); **Çam devir-**. (AK. 3); **Devenin nalbanda baktığı gibi bak-**. (S. 96); **Eksik etek.** (T. 143); **Elifi görse mertek san-**. (AK.14); **Elinden gelme-**. (AK.16); **İşten aylak, acemi çaylak ol-**. (AK. 21); **Kaş yapayım derken göz çıkar-**(PE. 187- BB. 119); **Kaş yarıp göz çıkar-**. (CB. 29); **Yıkılacak dama direk vur-**. (BH. 10); **Yüzüne gözüne buluştur-**. (SP. 21)

İncelenen masallarda “**arsızlık**” duygu durumu okura 3 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Alnının derisi (damarı) çatla-. (BGBG. 42- PD. 155); **Arı satıp, namusu tellâla ver-**. (KC. 84); **Ağzına kırk arşın bez yetişme-**. (S. 85)

İncelenen masallarda “**âşık olma, sevgi duyma**” duyguları okura 46 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Aklı başından git-(YK. 119- KK. 19- CB. 18- SKO. 39- BB. 103); **Aklı fikri dur-**. (SP. 18); **Aklı fikrine karış-**. (NT. 14, 27, 28- YK. 119- Z. 126); **Aklı git-**. (Z. 137); **Aklına düş-**. (S. 77- AK. 19- DT. 146- KT. 85, 88- ÜT.21); **Aklını başına al-**. (FS. 24); **Aklını başından al-**. (KC. 82); **Aklını fikrini çal-**. (ÇKÇK. 16- BVBY. 16); **Aklını fikrini yitir- (kaybet-)**. (EB. 125- AVGÜ. 18- KY.39); **Aklını peynir ekmekle ye-**(CB. 31- HABA. 10- APÇSSK. 203); **Alev (ateş) bacayı sar-**. (NT. 8); **Aşka gel-**.(SKO. 34); **Ateş bacayı sar-**(ÜT.12- YK. 120); **Bağrına bas-**. (KC. 85- ÜT.29- HB. 163- SKO. 47- BB. 127- T. 147- T. 151- ÇKÇK. 16- YKYK. 10- TBŞS. 8- BVBY. 16, 19); **Baştan çıkar-**. (KC. 84); **Bir dediğini iki etme-**(NT. 31- ÜT.27- K. 67- AEYE. 1- AK. 12- AK. 32- AH. 9- YK. 129- HB. 150- BH. 6- NT. 26- Z. 141- ÇKÇK. 8- EB. 121- DT. 138- ELBİ. 13); **Can yoldaşı.** (S. 77); **Deli divane ol-**. (GG. 138- AG. 9- SKO. 44- YK. 110); **Gönül ver-**. (K. 54- BH. 15); **Göz koy-**. (K. 54- KT. 91); **Gözünden gözüne verme-**. (ÜT. 6); **Gözüne bak-**(OE. 186); **Kalbini aç-**. (ELBİ. 10); **Kanı kayna-**. (K. 64- YK. 117- İY. 58- BB. 92- NT. 24, 31- AGKG. 67); **Öl dediği yerde ölmek, kal dediği yerde kal-**. (ACKC. 13); **Aşka boyan-**. (YK. 120); **Bakmaya doyma-**. (ÜT.16- K. 64- APÇSSK. 197- HB. 153); **Bakmaya kıyama-**. (KY.46); **Başına taç et-**. (OE. 183); **Başını yoluna koy-**. (NT. 26); **Başının üstünde tut-**. (TBŞS. 8); **Bir görüşte vurul-**. (ÇKÇK. 23); **Birinin ayağının gittiği yere diğerinin başı git-**. (YK. 117); **Can şenliği ol-**. (ÜT.22- ÜT.29); **Ciğerine sokası gel-**. (SP. 14- İY. 58); **Esen yelden uçan kuştan sakın-**. (ÜT. 6); **Eşi menendi olma-**. (YK. 110); **Gönlü havalan-**. (YK. 117- PD. 149); **Gönlüne düş-**. (NT. 19, 20); **Göz bebeği ol-**. (ASA. 13); **Gül edip göğsüne takmak, taç yapıp başına koy-**. (AK. 35); **Gül üstüne gül koklama-**. (DT. 151); **Gündüz hayalinde gece düşünde ol-**. (YK.

120); **Güneşte kara var sende yok.** (SKO. 25); **Koklamaya kıyama-** (YK. 111); **Sen bir yana dünya bir yana!** (ÇKÇK. 10)

İncelenen masallarda “**beğenmezlik**” duygu durumu, 35 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Adamdan azma. (SP. 24); **Ağzına yüzüne bulaştır-** (PE. 187); **Ahım şahım olma-** (NT. 22); **Akıldan yana yaya ol-** (AK. 4); **Aklına turp sıkılasıca.** (CB. 31); **Alaya halaya gelir soydan olma-** (FS. 30); **Ata versen at yemez; ite versen it yemez.** (AK. 6); **Beğenmeyen kızını vermesin.** (İY. 69); **Bıyık altından gül-**(PD. 156- AH. 6- CB. 21- İY. 67- BB. 120- DT. 143); **Boyu devrilesi.** (KC. 86); **Bulanık gözlü ol-** (ELBİ. 10); **Bulduğu umduğuna uyma- (değme-).** (ABS. 5- YK. 127-AH. 4- PD. 153); **Ciğeri on (beş) para etme-**(KT. 88); **Dört paralık adam ol-** (AGKG. 63); **Dudak bük-** (KT. 81- AGKG. 64- PD. 153- BK. 21); **Gelgeç akıllı ol-** (ASA. 10); **Göz değil ki budak deliği.** (ÜT. 10); **İpe sapa gelmez laf et-** (SP. 24- AK. 18); **Haddini hududunu bil-** (İY. 75- FS. 26- BH. 12); **İyi ayakkabı olma-** (BGBG. 51); **İzansız ol-**(FS. 26); **Kalın kafalı ol-** (FS. 32); **Kaşık ile yedirip, sapı ile gözünü çıkar-** (ÇKÇK. 15- BVBY. 15); **Kendi gözündeki merteği görmez, elin gözünde çöp arar.** (İBAT. 167); **Kuş beyinli.** (S. 102- HABA. 15); **Ne mal olduğunu bil-**(BH. 15- Z. 120); **Ne oldum delisi ol-** (DT. 133- AK. 36- HABA. 5); **Püsküllü belâ.**(DD. 163); **Sözü arşına, endazeye vurmadan harca-** (FS. 30); **Taş yürekli ol-** (SP. 13- ÇKÇK. 10); **Tuz ekmek haini.** (ZGM. 14- İK. 17- SP. 19- T. 160); **Tüyük bozuk ol-**(AGKG. 64); **Umduğu bulduğuna uyma-** (NUTO. 18- T. 145- ÜT.27); **Üstü başı dökül-** (S. 86); **Yalan yüzünden ak-** (BGBG. 51)

İncelenen masallarda “**böbürlenme**” duygu durumu, 19 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzına bir parmak bal çal- (ÜT. 9- CB. 28- K. 51); **Aşağıdan atıp yukarıdan savur-** (CB. 21); **Başı göğe değ-** (Z. 116); **Bir dudağı yerde bir dudağı gökte ol-** (ASA. 12- Z. 153- AG. 9); **Bu dağları o yarat-** (BB. 97); **Burnu büyü-** (S. 88); **Burnu Kaf dağında ol-** (ÇKÇK. 7- DD. 163- AK. 32- ANİGA. 1- ACKC. 13- TBŞS. 4); **Büyük baş, büyük ayak (biri) ol-** (AH. 6); **Büyük lokma ye, büyük söz söyleme.** (APÇSSK. 199); **Eline su dökeme-** (S. 110- PD. 155- GG. 144); **Elini sallasa ellisi.**(KY.43); **Göğsü kabar-** (SKO. 26- BB. 89, 103); **Gösterişe düş-** (ASA. 13); **Hindi gibi kabar-** (Z. 120); **Kendini beğen-** (Z. 120); **Kendini dev aynasında gör-** (ÇKÇK. 7- S. 104- ZGM. 14); **Yanına tütsü ile bile varılma-** (ZGM. 14- TBŞS. 3); **Yükseklerden uç-** (APÇSSK. 199); **Yükünü yüceye yığ-** (KC. 83)

İncelenen masallarda “**inatçılık**” duygu durumu, 11 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Adımını atma- (ÜE. 78); **Ayak basma-** (KC. 84); **Ayak dire-** (K. 52- AK. 7- KH. 92- YK. 127- NT. 11- Z. 129- KT. 81- EB. 113- ÇBAGB. 4); **Ayak sürü-** (ÜT.27); **Başımın doğrusuna git-** (NT. 21); **Bildiğini oku-**(K. 62- ÜT. 10); **Burnunun doğrusuna git-** (S. 100- FS. 23); **Dünya bir araya gelse.**(KT. 90); **Eşikleri aşındır-** (AK. 30); **Nuh deyip, peygamber deme-** (NT. 15- KT. 88); **Ölmek var dönmek yok.** (NT. 26)

İncelenen masallarda “**korku**” duygu durumu, 31 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Dili varma- (SKO. 44- KK. 14- K. 51- YK. 122- ÜT.15, 18- K. 61- SP. 19- SP. 22- İY. 51- BH. 18- BB. 88, 92, 107- T. 134- Z. 151- ÇKÇK. 8- AGKG. 62, 66- ANİGA. 2- AEYE. 1, 4- AG. 3- DOE. 7- GYKA. 5- HABA. 17- YG. 15); **Ecel teri dök-**(KG. 56); **El pençe divan dur-** (AK.14- AH. 9- YK. 128- K. 50, 60- CB. 20- BB. 83- S. 83- Z. 139); **Elinden kan ağla-** (BH. 12); **Etekleri tutuş-** (KH. 96); **Gözdağı ver-** (BB. 99- ÇKÇK. 8- KT. 85- EB. 113- ANKZ. 14); **Gözünü daldan budaktan sakınma-** (AK. 7- SKO. 46- T. 144- Z. 122- DT. 142- S. 67); **İçine korku düş-** (CB. 18); **İçini korku bürü-** (S. 83); **Kaçacak delik ara-** (PD. 158); **Kapıyı bırakıp bacadan kaç-** (DD. 167); **Kızılca kıyamet kop-** (SP. 18); **Korktuğuna uğra-** (ÇKÇK. 12- PD. 159- ÜT. 8- K. 70- SKO. 27- GYKA. 10); **Korku belâsı.** (ÇKÇK. 8- EB. 113); **Korku yüreğine düğümlen-** (S. 77); **Korku yüreğine yapış-** (İY. 57); **Korkudan korkuya düş-** (AK. 23); **Korkudan yüreği (dudağı) yarıl-** (Z. 121- K. 60); **Korkudan yüreğine kan dol-** (YK. 110); **Korkuya pabuç bırakma-** (İY. 60); **Korkuyu dalma kondurma-** (BH. 10- AK. 26- Z. 128); **Korkuyu dalından at-** (TK. 99); **Ödü kop-** (KC. 83); **Ödü patla-** (Z. 122); **Taş kesil-**(YK. 134- ÜT.13- DKBA. 8); **Tüyleri diken diken ol-** (İY. 49- KH. 92- K. 64- T. 137- DD. 171- AGKG. 60- ANİGA. 9); **Uğrağa uğra-** (AK. 6- S. 91); **Yakasına bir korku yapış-** (S. 77);

Yüreği ağzına gel-. (K. 66); **Yüreğindeki korkuyu at-**. (EK. 17); **Yüreğine bir korku düş- (yapış-)**. (BH. 15- YK. 132- BB. 114- ÇKÇK. 12, 24- ÇKÇK. 12- İY. 66)

İncelenen masallarda “**özlem**” duygu durumu, 7 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Bağrına taş bas-. (SKO. 39- PD. 152- ÜT.17); **Burnunda tüt-**. (AH. 11,6- KH. 105- SKO. 33- BB. 103- S. 65- ÇKÇK. 15- AGKG. 69); **Burnunun direği kırıl-**. (ÜT. 10); **Burnunun direği sızla-**. (AH. 4- S. 109); **Gözleri yolda ol-**. (K. 79- AH. 11); **Gözünde tüt-**. (SKO. 31- YK. 120- YK. 121,128- ÜT.19- T. 149- OE. 186- S. 80- AGKG. 67- DKBA. 12); **Hasretine yan-**. (NT. 26)

İncelenen masallarda “**pişmanlık**” duygu durumu, 3 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Başımı taştan taşa vur-. (KK. 13- ÜT.16); **Bin kat pişman ol-**. (YK. 111- AM. 6); **Pişmanlık duy-**. (ÜT.28)

İncelenen masallarda “**sevinç, mutluluk, rahatlık**” duyguları okura 43 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzı kulaklarına var-.(KY.38- AH. 10- ASA. 7- HB. 155- NT. 14- BGBG. 48- KT. 93- DT. 133, 143, 151- HABA. 14- YK. 110- DD. 167); **Ayakları yere basma- (değme-)**. (ÜT.21- KY.44); **Başına devlet (talih) kuşu kon-**. (Z. 117- AK. 10- DT. 156); **Başında kavak yelleri es-**. (ASA. 10- FS. 22- CB. 16- KT. 87- KH. 92); **Bir eli yağda bir eli balda ol-**. (AGKG. 68- Z. 116); **Canına minnet ol-**. (S. 109- SB. 126); **Düğün bayram et-**.(BH. 14- KH. 89); **Dünyalar kadar sevin-**. (BB. 90); **Dünyalar onun ol-**. (APÇSSK. 204- K. 79- SP. 14- HB. 150- T. 151, 161- BGBG. 38- KT. 81, 92- İBAT. 166); **Dünyaya sığma-**. (AH. 10); **Dünyayı ver-**. (ÜT.19); **Ekmek elden su gölden ol-**. (KH. 89- ÇKÇK. 10- DKBA. 4- YKYK. 2); **El üstünde büyüt-**. (PE. 185- S. 64); **Eve barka sığma-**. (GYKA. 5); **Gönlü hoş ol-**. (ÜE. 75); **Gönül hoşluğu (rahatlığı) içinde yaşa-**. (KC. 86- DOE. 10); **Gözleri ışılda-**. (Z. 145); **Gözlerinin içi gül-**. (YK. 116- ASA. 10- ELBİ. 10); **Gözü gönlü açıl-**. (ÜE. 77, 18- KH. 99- YK. 121- PD. 151- PE. 191- SKO. 47- Z. 117- ÇKÇK. 19- BGBG. 48- TK. 101- ANİGA. 10- AEYE. 2- AG. 1- NUTO. 18- ANKZ. 17- TV. 16- YG. 11); **Gözünde umut çırası yan-**. (KT. 81); **Gün doğ-**. (ÜT. 8); **Gün gör-**.(PD. 154- AK. 5- KC. 81); **Günü doğ-**. (K. 79); **Gününü devletini sür-**. (AG. 1); **Gününü gün et-**. (K. 81- SP. 26- İY. 69- GG. 138- BB. 92- KY.45- TK. 105- ÇKÇK. 10- DT. 133- ANKZ. 14, 15- HABA. 5); **Makaraları bırak-**. (AH. 10); **Muradına er-**. (OE. 184- AK. 12- KC. 86); **Sevincinden deli ol-**. (S. 83- APÇSSK. 201); **Sevinçten yüreği yarıl-**. (HB. 155); **Talihi yüzüne gül-**. (KC. 80); **Üstlerinden değirmen taşı kalk-**. (KY.44); **Yediği önünde yemediği arkasında (ardında) ol-**. (S. 97- S. 75- AK. 12); **Yeniden doğmuşa dön-**. (S. 82- T. 161); **Yere göğe sığma-**. (CB. 30- KY.35); **Yüreği oyna-**. (K. 64); **Yüreği yarıl-**. (AH. 11); **Yüreği yerinden oyna-**. (KC. 79- BH. 9- EB. 116); **Yüreğinde bir umut çırası yan-**. (SP. 14); **Yüreğine bir tas (kazan) su serpil-**. (AK. 23, 26); **Yüreğine su serpil-**. (YK. 121- YK. 136- ÜT. 11- İY. 49- SKO. 40- NT. 8- KY.38- S. 74- ÇKÇK. 14- BGBG. 42- TK. 103- ANİGA. 10- ÇBAGB. 2- EK. 13- DOE. 5- BVBY. 13); **Yüreğinin yağı eri-**. (S. 104- Z. 130); **Yüzünde güller aç-**. (KK. 17); **Yüzünü güldür-**. (YK. 108)

İncelenen masallarda “**sinir, nefret**” duyguları okura 49 farklı deyim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzımı açıp gözünü yum-. (KT. 84); **Ağzını bıçak açma-**. (BH. 15- FS. 24- PD. 153- K. 76- SP. 26- GG. 143- SKO. 35- BB. 118- KG. 61- S. 65- AG. 6- ABS. 5- NT. 9); **Alnımı karışla-**. (AK. 29); **Beyni yerinden fırla-**. (AK. 33); **Bir kaşık suda boş-**. (PD. 156); **Boğaz boğaza gel-**. (FS. 27); **Burasına çık-**. (AK. 30); **Canından bez-**. (AGKG. 71); **Cehennem ol-**. (DD. 166); **Damarı tut-**. (S. 81); **Damarına bas-**. (BH. 14); **Defterini dür-**. (SKO. 31- BH. 13- ÇKÇK. 24- BGBG. 51); **Gemi azya al-**. (AK. 27- KK. 12- KY.45); **Gözleri dön-**. (PD. 155); **Gözleri karar-**. (KK. 21); **Gözlerini dik-**. (AH. 8); **Gözlerini kan bürü-**.(SP. 25- YK. 134- BH. 14- SKO. 29- S. 65- SKO. 43); **Gözü dön-**. (BB. 98- İY. 67- AGKG. 65); **Gözü kız-**. (OE. 187); **Gözünü oy-**. (CB. 29); **Hakkından gel-**. (SKO. 33- DD. 165); **Hâli duman ol-**. (NT. 16); **Hıncımı yeneme-**. (BB. 87); **İçinden kan git-**. (ÜT.24- BB. 117- NT. 26- YM. 14); **İflahımı kes-**. (AGKG. 63- SP. 26- T. 143); **Kalbini kır-**. (ANİGA. 1); **Kan ağla-**. (HB. 158- KC. 84- T. 147- DD. 164- NUTO. 19- YG. 17, 16); **Kan başına sıçra-**. (K. 71); **Kan gövdeyi götür-**. (BB. 130); **Kan kustur-**. (CB. 27); **Kana susa-**. (ÇKÇK. 16- BVBY. 16); **Kanına dokun-**. (K. 75- SKO. 32- T. 145- DD. 164- Z. 134); **Kanına ekmek doğra-**. (KY.45- Z. 124- ÇKÇK. 30- KT. 91); **Kanına susa-**. (KY.37- OE. 182- Z. 128, 139- YYM. 8); **Kapı dışarı et-**. (T. 144); **Kaşlarını çat-**. (HB. 152- BGBG. 49- SUK. 3- AK. 23- TBŞS. 6); **Kendini yiyip tüket-**. (SKO. 40- ÜT. 6, 7); **Küplere bin-**. (CB.

21- K. 69- ASA. 12- SP. 24- İY. 56- T. 145- NT. 11- S. 112- ÇKÇK. 7- EK. 17- ZGM. 14); **Levni dön-** (DT. 136); **Meydan oku-** (CB. 21- SKO. 42- DD. 163- OE. 187- S. 88); **Ölümüne susa-** (SKO. 42- DD. 167); **Pabuç bırakma-** (CB. 21); **Taş üstünde taş bırakma-** (ÜE. 78- NUTO. 19); **Tozu dumana kat-** (K. 70- AK. 21); **Üstüne yürü-** (SKO. 31); **Yaylım ateşine tut-** (SP. 19); **Yer yerinden oyna-** (SP. 18); **Yüzünden düşen bin parça ol-** (ASA. 12- AH. 10- KG. 50- TBŞS. 3); **Yüzüne bile bakma-** (ÜT.21)

İncelenen masallarda “**şaşkınlık**” duygu durumu, 41 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ağzı açık kal- (AK. 10- KG. 52- S. 100); **Ağzı dili birbirine dolaş-** (Z. 139); **Ağzı dili kilitlenmiş-** (AGKG. 71); **Ağzı dili tutul-** (ÇKÇK. 27- BH. 10- BB. 92- BB. 121- S. 96- TK. 102- ANKZ. 17- TBŞS. 3); **Ağzı diline dolaş-** (BB. 88); **Akı karayı yitir-** (BGBG. 51- YK. 124- YK. 130- SB. 133- BH. 12- NT. 12); **Akil sır erdireme-** (YK. 118- AK. 8, 15- ÜT.16- CB. 21, 30, 25- İY. 47, 57, 62- PE. 190- T. 139- OE. 184, 189- Z. 128- ÇKÇK. 20- EB. 118- AK. 8- S. 79); **Akil yetme-** (CB. 19); **Aklı tepesinden yedi karış (kat) yukarı fırla-** (AH. 7- BB. 98); **Aklını fikrini at-** (YK. 134); **Aklını fikrini şaşır-** (NT. 19); **Ayakları eteğine dolaş-** (ÜT.17); **Başından aşağı kaynar su dökül-** (K. 51); **Beti benzi at-** (ASA. 12- OEM. 3); **Beti benzi kül kes-** (KC. 83- AK. 25- HB. 157- BH. 10- EB. 110- ÇBAGB. 2); **Bir yaşına daha gir-** (AK. 19- ÜT.20- CB. 29- NT. 19- S. 77- ÇKÇK. 19- BVBY. 19); **Damdan boşanmış danalar gibi ol-** (KH. 98); **Dili dışı tutul-** (ASA. 12- OEM. 3); **Dili dolan-** (SKO. 27- KH. 96- İY. 71- DD. 174- S. 68- Z. 131- AEYE. 2- ÇS. 14); **Dili dönme-** (Z. 149); **Dili tutul-** (CB. 19- ÜE. 79); **Donup kal-** (SP. 19- PD. 157); **Dudağı yarıl-** (Z. 151); **Eli ayağına dolaş-** (NT. 15); **Gözleri fal taşı gibi açıl-** (ASA. 8- AK. 33- KK. 21- Z. 125- DT. 149- AH. 8- S. 68); **Gözlerine inanama-** (ÜT.24- AK. 8- CB. 27- İY. 51, 57- SB. 130- NT. 27, 30- S. 77, 94- Z. 126- ÇKÇK. 24- BGBG. 36- DT. 142, 147- YM. 14, 15- ÇBAGB. 1- AG. 9- ABS. 8- BK. 21- ACKC. 16- YG. 13, 16- YYM. 8- AVGÜ. 18- BB. 104); **Gözlerine kulaklarına inanama-** (APÇSSK. 201- HB. 163- CB. 30); **Kulaklarına (gözlerine) inanama-** (DD. 167- AK. 23- ÜT.24- SP. 17- BH. 12, 18- NT. 11, 29- S. 78- BGBG. 36- AGKG. 57, 65- KT. 77, 80- DT. 139, 145- YM. 15- ÇS. 14- ZGM. 19- YG. 17- AVGÜ. 18); **Küçük dilini yut-** (AK. 24); **Neye uğradığımı bileme-** (SB. 132- PD. 155- SP. 15, 19- ASA. 11- HB. 155- PE. 190- SKO. 34- BB. 83,103- DD. 172- NT. 8, 11, 18- AK. 25- KY.46- ÇKÇK. 9- AGKG. 59- KT. 84- DT. 138- AG. 10- AM. 4, 6- DOE. 1- GYKA. 9- HABA. 18- YG. 12- TBŞS. 3- BVBY. 15- AVGÜ. 17- OEM. 3); **Parmağı ağzında kal-** (APÇSSK. 198- PD. 153- ÜT.17- K. 63- ÜE. 77- İY. 53- BB. 90- S. 64- BGBG. 38- KT. 89- EB. 117- DT. 157- SB. 133- ÇBAGB. 4- GYKA. 12- BK. 21- İK. 16- HABA. 13, 20- SUK. 10- TV. 18- TBŞS. 9); **Yıldırımla vurulmuşa dön-** (YK. 126); **Dünü günü yitir-** (BB. 127- ÜE. 76- T. 138- KT. 85- TV. 15- PD. 144- ÜT. 6); **Feleğin bir yaşına daha girmesi-** (APÇSSK. 198- BH. 22); **Gözleri budak deliğinden fırla-** (BB. 121); **Kol bastıya uğra-** (SP. 29); **Kurşunla vurulmuşa dön-** (KH. 104); **Üç kurşunla üç yerinden vurulmuşa dön-** (İY. 51); **Vurulmuşa dön-** (ÇKÇK. 12- DT. 155- GYKA.6- İK. 17- AVGÜ. 18); **Yedi yerinden kurşunla vurulmuşa dön-** (SP. 23); **Yüreğinden vurulmuşa dön-** (OEM. 12- T. 150- EB. 109- KT. 91- BH. 16)

İncelenen masallarda “**utanç**” duygu durumu, 13 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Adımı bir (on) paralık et- (GG. 139- SP. 19); **Ak yüzünü kara çıkar-** (NT. 27); **Başı önüne düş-** (GG. 138- BH. 15- BGBG. 36); **Başı yerde ol-** (KK. 17); **Boynunu bük-** (ÜT.28, 9- KC. 78- PD. 145- CB. 23- SP. 13- DD. 171- NT. 17- KY.37, 41- S. 67- KT. 92- AEYE. 2- TV. 16- DOE. 10- TBŞS. 7- KK. 17); **Ele âleme karşı yüzünü yer et-** (BH. 12); **İnsan yüzüne çıkama-** (PD. 155); **Yer yarılrsa yere gir-** (PD. 148- BGBG. 50- DT. 134- ÇBAGB. 2- İY. 75- BH. 6); **Yerin dibine sok-** (geç-)(PD. 155- ÇBAGB. 8); **Yüzü kızar-** (PE. 185); **Yüzü yerde kal-** (BB. 85- GYKA. 5); **Yüzünü kara çıkar-** (BH. 5- İY. 58- BB. 88- KY.37- SKO. 45- BB. 121- KT. 88); **Yüzünü karart-** (KG. 50- NT. 9)

İncelenen masallarda “**uyanık ol-**” duygu durumu, 56 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Adamı gözünden tanı- (GG. 142); **Adamına göre davran-** (PD. 154); **Ağzından bir çift söz alama-** (SB. 130); **Ağzından çıkamı kulağı duyma-** (SP. 24- FS. 25); **Ağzından laf al-** (CB. 25- YM. 14); **Ağzımı ara-**(CB. 29- YK. 128- PD. 148- PD. 149- PD. 154- Z. 138- EB. 121- GYKA. 7- YG. 16); **Ağzımın tadımı bilme-** (S. 81- Z. 130); **Akil etme-**(GG. 138); **Akil öğret-** (ÜT. 9- ÜE. 76- TV. 15); **Akil ver-** (SP. 25- S. 67- KT. 85- AK.16); **Alicengiz oyunu-** (PD. 155); **Altından girip üstünden çık-** (KH. 104- ELBİ. 9- DKBA. 4, 7- YKYK. 6); **Atımı istediği gibi oynat-** (CB. 29); **Attığı taş boşa çık- (yerini bulma-)** (ÜT.12- AVGÜ. 11); **Avucunun içine al-** (SB. 123- YK. 112- DKBA. 7); **Aydın oyun**

et-. (İY. 61- ÇBAGB. 6); **Bal alacak çömleği (çiçeği) bil-**. (KT. 83); **Bir taşla iki kuş vur-**. (ÜT.27- ÇKÇK. 25); **Çekip çevir-**.(YK. 108); **Dal çevir-**. (AH. 8); **Dili her yana dön-**. (KH. 89); **Dolap çevir-**. (ASA. 10- YK. 130- İY. 64- ÇKÇK. 8- ELBİ. 9- YKYK. 2); **Dünyayı avucunun içine al-**. (YK. 136); **El altından ara-**. (AK.5); **Eli her yere uzan-**. (SB. 128- KH. 89); **Elinden uçan, kaçan kurtulma-**. (S. 93); **Gözlerini aç-**. (KK. 21); **Hangi dala taş atacağını, hangi taşla baş vuracağını bil-**. (AK. 22); **İçinden pazarlıklı**. (ÇKÇK. 25- BGBG. 42- İBAT. 167); **Kahve dövenin hınk deycisi**. (Z. 131); **Kan alacak damarı bil-**. (AK. 5- KH. 91- BGBG. 49); **Kapıdan girip bacadan çık-**. (CB. 18); **Kaptan kaba gir-**. (CB. 15); **Karda gezip izini belli etme-**. (İY. 47); **Kırk dereden su getir-**. (KH. 89- SB. 123- KT. 83- YKYK. 2); **Kurttan bir kulağı eksik ol-**. (İBAT. 170); **Kuyusunu kaz-**. (Z. 129); **Küpünü doldur-**. (HABA. 6); **Laf ebeliği yap-**. (KC. 82- KK. 12); **Leb demeden leblebiyi anla-**. (FS. 32- HABA. 9); **Nabza göre şerbet ver-**. (YK. 112- BGBG. 49- AK. 5); **Ne kızı veriyor, ne dünürü küstürüyor**.(AK. 31- PD. 151); **Oyuna ayına gelme-**. (KK. 21); **Rüzgârın nerden estiğini anla-**. (SKO. 30- İY. 60- YM. 15); **Saman altından su yürüt-**.(SB. 123- İY. 62- SKO. 29- ÇKÇK. 8); **Şeytana pabucunu ters giydir-**. (AK.16,28- APÇSSK. 203); **Şeytamı bile suya götürüp, susuz getir-**. (APÇSSK. 199- İY. 47); **Şeytanın bilmediğini bil-**. (FS. 22- KH. 89- S. 93- ACKC. 14); **Taşı gediğine koy-**. (GG. 142- S. 70- DT. 155- BK. 21); **Turnayı gözünden vur-**. (YK. 118- ÜT.23- AVGÜ. 11); **Tuttuğunu kopar-**.(DT. 140- NT. 11- AM. 1); **Üste çık-**. (CB. 19); **Yaş tahtaya basma-**. (EK. 16- İY. 55- İY. 61); **Yetmiş iki dereden su getir-**. (ÜT.17); **Yük altında yumak yoğur-**. (S. 110); **Yükünü tut-**. (YK. 111)

İncelenen masallarda “**yorgunluk**” duygu durumu, okura 11 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur. Bu deyimler şöyle sıralanabilir:

Ayaklarına kara su in-. (PD. 141- YK. 127- KY.44- ELBİ. 13); **Beti benzi sol-**. (HB. 156); **Camı su kesil-**. (ÜT.23- YK. 132); **Dilinde tüy bit-**. (GG. 141- AH. 4); **Dövülmüş ete dön-**. (Z. 117); **Kan ter içinde kal-**. (YK. 118- AK. 7- AH. 5- PD. 151- Z. 122- GYKA. 10); **Kendinden geç-**. (BGBG. 43- SKO. 31- GGAK. 8- İK. 16); **Pastırmasını çıkar-**.(FS. 26); **Pestilini ser-**. (FS. 28); **Sabrı bitmek, takati tüken-**. (KK. 13); **Ter dök-**. (CB. 23)

Sonuç

Araştırmanın temel amacı Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı 70 masalın söz varlığı ögelerinden “deyim”leri belirlemek ve bu ögelerden hareketle yazarın duygu durumlarını belirtirken kullandığı anlatım çeşitliliğini sunmaktır.

Çalışma sürecinde öncelikle Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı 70 masala ulaşılmıştır. Bu masalların söz varlığı ögelerinden “deyim”ler saptanmış; saptanan ögelerin hangi duygu durumunu karşıladığı belirlenmiştir.

Eflatun Cem Güney’in derleyip yazdığı 70 masalda 1296 deyim saptanmıştır². Saptanan 1296 deyimden “**acı çek-**, **üzül-**” duyguları okura 77 farklı deyimim kullanımıyla, “**acemilik**, **beceriksizlik**, **cahillik**” duyguları okura 16 farklı deyimim kullanımıyla, “**arsızlık**” duygu durumu okura 3 farklı deyimim kullanımıyla, “**âşık ol-**, **sevgi duy-**” duyguları okura 46 farklı deyimim kullanımıyla, “**beğenmezlik**” duygu durumu 35 farklı deyimim kullanımıyla, “**böbürlen-**” duygu durumu 19 farklı deyimim kullanımıyla, “**inatçılık**” duygu durumu 11 farklı deyimim kullanımıyla, “**korku**” duygu durumu 31 farklı deyimim kullanımıyla, “**özlem**” duygu durumu 7 farklı deyimim kullanımıyla, “**pişmanlık**” duygu durumu 3 farklı deyimim kullanımıyla, “**sevinc**, **mutluluk**, **rahatlık**” duyguları okura 43 farklı deyimim kullanımıyla, “**sinir**, **nefret**” duyguları okura 49 farklı deyimim kullanımıyla, “**şaşkınlık**” duygu durumu 41 farklı deyimim kullanımıyla, “**utanç**” duygu durumu 13 farklı deyimim kullanımıyla, “**uyanık ol-**” duygu durumu 56 farklı deyimim kullanımıyla, “**yorgunluk**” duygu durumu okura 11 farklı deyimim kullanımıyla sunulmuştur.

Bu belirlemeler ışığında; Güney’in masallarında Türkçenin farklı anlatım olanaklarını okuyucuya sunabildiği görülmektedir. Yazarın Türkçenin anlatım yollarını kullanırken oluşturduğu

² Güney’in derleyip yazdığı masallardaki söz varlığı ögelerini ayrıntılı bulabilmek için; “**Mert, L. E. (2009). Türkçenin Söz varlığı Açısından Eflatun Cem Güney’in Derleyip Yazdığı Masallar**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi” kaynağına ulaşılabilir.

çeşitlilik ilgi çekicidir. Güney, bir duyguyu farklı deyimlerle kurguladığı anlatımlarla sunabilmeyi, Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanabilmeyi başarmıştır.

KAYNAKÇA

- AKAR, Yaşar (1994). “Deyimlerde Güçlü ve Etkin Anlatım”, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S. 18, s. 32- 36.
- AKSAN, Doğan (1999). *Türkçenin Gücü*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- AKSAN, Doğan (2000). *Türkçenin Sözvarlığı*, Ankara: Engin Yayıncılık.
- AKSAN, Doğan (2002). *Anadilimizin Söz Denizinde*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- AKSAN, Doğan (2003). *Her Yönüyle Dil- Anaçizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK Yayınları.
- BORATAV, Pertev Naili (1958). *Zaman Zaman İçinde*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- BORATAV, Pertev Naili (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- ÇOTUKSÖKEN, Yusuf (2002). *Türkçe Üzerine Denemeler ve Eleştiriler*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- GÜNEY, E. Cem (1947). *Bu Toprağın Masalları III*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1953). *Açıl Sofram Açıl ve Congoloz Baba*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1955a). *Bir Varmış Bir Yokmuş*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1955b). *Bu Toprağın Masalları V*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1962). *Az Gittim Uz Gittim*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1967). *Gökten Üç Elma Düştü*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1969a). *Ağlayan Nar ile Gülen Ayva*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1969b). *Al Elma Yeşil Elma*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1969c). *Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1969d). *Dal Olur Eğilir misin?* İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1969e). *Hasırcı Baba*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1969f). *Yedi Köyün Yüz Karası*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1970a). *Aygın Baygın Ses*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1970b). *Emlik Kuzu ve Altın Gergef*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1970c). *Düşmez Kalkmaz Bir Allah*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1970d). *Gözü Yollarda Kalan Ana*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1970e). *Saraydan Uçan Kuş*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1971a). *Alişle Maviş*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1971b). *En Güzel Türk Masalları*, İstanbul: Varlık Yayınevi.
- GÜNEY, Eflatun Cem (1971c). *Folklor ve Halk Edebiyatı*, İstanbul: Millî Eğitim Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1971d). *Güldükçe Güller Açan Kız*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1972a). *Dede Korkut Masalları*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- GÜNEY, E. Cem (1972b). *Onlar Ermiş Muradına*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1972c). *Sihirli Köpük ve Yaban Gülü*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1972d). *Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz ve Bir Varmış Bir Yokmuş*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1972e). *Yiğitler Yiğidi Musacık*, İstanbul: İtimat Kitabevi.
- GÜNEY, E. Cem (1992). *Masallar*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- HELİMOĞLU Yavuz, Muhsine (1999). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*, Ankara: Ürün Yayınları.
- HENGİRMEN, Mehmet (2007). *Deyimler Sözlüğü*, Ankara: Engin Yayınevi.
- KIRAN, Zeynal (2002). *Dilbilime Giriş*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- MERT Lüle, Esra (2009). *Türkçenin Sözvarlığı Açısından Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

OĞUZKAN, Ferhan (2000). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

SAĞLAM, Musa Yaşar (2001). "Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 18, s. 45-51.

SAKAOĞLU, Saim (1999). *Masal Araştırmaları*, Ankara: Akçağ Yayınları.

SEVER, Sedat (2003). *Çocuk ve Edebiyat*, Ankara: Kök Yayıncılık.

YEŞİL, Hülya (2000). Çocuk Kitaplarındaki Atasözü ve Deyimlerin Önemi. S. Sever (Yay. Haz.), *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: 20-21 Ocak 2000* (244-252), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.